

Wādady - Palye mi

IV hū.

1976.

Ért. 1876. deczember. 30.

IV. 92.

1226.

Nádasdy-pályamű.

A kalauz.

- Allegoria -

Pályamű a Nádasdy-jutalomért.

Selige: " . . . ex. mindig így volt. így
marad."

A kalauz
- Allegoria -

Nagy vándor útra készen állt az ifju.
Bus volt a bucsu, néma, szótalan.
Kedvelt övétől; a fájdalom
Meglánczola a nyelvet, kizkódását
A keblek is lihegve érezék.
Egy fénysugár beszélt uszán szeliden
A jó apának könyező szeméből:
Az élet útra mást nem adhatok.

Mint lelket, mely téged úgy szeret.-

Hisszen... te értesz engem jó fiam...

Megérté a fű - s eltávozték.

Előtte állt nagy utjavilágnak,

Csak egy de hű vezére volt utának:

A fényugár, mely behatolt szívébe

A jó apának könyező szeméből.

Nagy térhez érkezik, s bámulva áll meg

A millionyi néptömeg előtt:

Vidám s szibongás itt, ott némaság;

Egy nagy usportban jajveszékés,

Ehez közel dorobzó usapongás;

Feldult vad arccal, égve mért ököllet

Az istenkáromlók egész hada,

Szemben velök, menetbe sorakozva,

Szent éreket zeng áptatos tömeg;

Ott játszadornak fürge gyermekek,

Itt dulakodnak böszült férfiak

Hol párosan, hol százan, ezersen;

É tarkaságban egymást váltja fel

Ésillanló pompafény is-gyászruha;

Ott messze-messze békés hársorok,

Virányos terek, esend mindenfelé. --

-Ki fejté ezt meg? - sírta önfelétten.

"Világravas van itt" rug zordoruel

Egy hang mögötte; visszanez az ifju:

Gönyedt alak, vadul forgó szemekkel

All in clötte, ösz hajfirtai

Vállán nyugosznak. Az ifju köszönté

Önkénytelen, majd megrendülve tartorg,

Midön az ösz durván kezén ragadja:

"Ez rendre-jártam mindart, mit szakitt látsz;

"Oly ifju voltam utam kezdetén,

Miként te most, ám megelegetém

"A bucsujárást; felszárad elég volt;

"Atok seá!" dörgött a szörnyü hang,

Főrlány ruháját mellen szétveté

Tör villogott wontos aszott öklében.

"Néhány percz múlva minden megorúnik,

"Nem ott, - ez mindig így volt sigy marad, -

"De itt!" - hörgé dörgetve önkéblét.

Rég megfogadtam, hogy jöt nem teszek,

De nézze, hogy tudatlan ifju vagy,

Rohansz világba, hol rúnsen besület,

I jól tudra art, hogy életed megúrod

Szárszor te is, fogadd meg jó tanácsom:

Ne kezdj olyat, mirek előre látod

Rosz végzetét; jövel velem, - ne késsél!"

Mély borzalommal elfordul az ifju,
 Féltünk zavar közt nyitja szóra ajkát:
 - Hiszen vidám xsibongás hallik ott,
 - Ott távolabb virányos terek nyílnak,
 - Remélem, ott hely jut majd nekem is.-
 Vadul karag az ősz és monda végre:
 „Bolond reményed utján menj tehát!
 „Még egy szavam van, ezt megfogadod:
 Felhárad multán erre visz az ut,
 Melyen most én megyek. Elűnt az agg.
 Meredten áll az ifju, nem merészel
 Utánna nézni az eltávozonak.

- Mi lesz belőlem?! - sóhajt fel szegény,
 A köny patakja arcát elfödé.
 - Mi lesz belőlem?! - sóla lélekriádon,
 - Ez agg kifosztá összes birtokomból,
 - A jó remény volt minden vagyonom,
 - Szegény valék, de birhatám e kinséget,
 - Hová legyek most, ahová tekintsek! -
 Eszébe jutnak nyájas arcaikkal,
 Tük elmaradtak otthon. - Vissza, vissza! -
 De nérd! ez arc nem tükröz bánatot már
 Hiszen ragyog, miként a menny fölötté,
 Nem ül a homlokon sem burak árnya,

A főmerésziül éghez magasul:
 Feltűnt előtte birtató varázsral
 A fény sugar, mely behatolt szívébe
 A jó apának könyező szeméből...
 - Itt, itt vagy ismét, itt te jó vezér!
 - Maradj velem, ah elne szállj megint!
 - Te átvezérelsz, utat törsz nekem
 - E tömkeleg zavart hullámi közt,
 - Kitér előled, kit fényed vakítand,
 - Hosszoid simul, ki megismer miként én,
 - Mert szeretet vagy, ex diisó neved!
 Indult az ifju, arza megdissóült,

Az ajk mosolyg, szent ihlet néz a szeméből,
 Újult erőtől edzékek lépteit,
 Mert hű vezére ott lebeg előtte. -

Vidám szibongók nyájasan kísérik,
 Hívják az ifjút, lépne be közéjük;
 De ő tovább megy, - célja messze még.
 Eljut a némasághoz. Itt megáll,
 Fohászra kél az éghez: „requiescant.”
 De int az élet, mely körülte raglik,
 Tovább halad, elől a hű vezér.
 Elhallgat im a jajveszékelés.
 Megszünt talán a sívek nagy keserve?

Még nem, de új erőre kél a lélek
 Az ifjú eszavára: „bivalom”
 Dorbézolók tivornyázó tanyáján
 Megáll az ifjú s ríműtát kezével
 A tőrre, hol fohászát égbe küldé;
 A lársaság zavartan oszlik el:
 Fejőkre ilt sötétlen zord „memento.”
 Az istenkáromlók is szertefutnak,
 A tulvilági fénytől kába mind.
 Az ájtatos varánczokhoz érve,
 Belévegyült a szentek énekébe
 Harsány szava az ifjunak: „hosanna.”

A fürgé gyermekek ujjonganak
 A jövevényre, tapsra kél a kis had,
 Midőn az ifjú int: „csak játékok.”
 Viaskodókhoz érkezik a vándor.
 Medrebe tér a harcolók düh-árja,
 Egy hang bösz ordításuk tulkiültja,
 Eldobva messze minden véres eszközt,
 Egymás nyakába hullnak, mert a hang
 Szívökbe szállott: „testvérek vagyunk.”
 Csillámló pompafény - megszegyenülten
 Ez egyszerű varárstól, légbeoszlik;
 A gyászolónak bánatos szemé

Tigaszt talál a rézverő sugárban,
Csak egyszer lábbad még a bú könnyében,
Artán lejárul, a kebel sohajt csak:

Megnyugozom én, az úr egébe szállt ő. -

Égy átkatolt a hü vezér után
Az ifjú milliók sorai közt.

Távol maradt a kábitó rsibaji

Virányos tereit át wend s béke szent

Honába ére. Egy szerény lakóház

Ugy intetet, úgy hívja nyugalomra.

»Jes terj be itt, pihend ki fáradozmad,«

Szólat meg nyájasan egyhang mögötte.

Az ifju hátrafordul, - rémület

Tutát minden tagán! - már futni készül,

Midőn maga előtt megtört alakját

Találja, vállra nyugvó ösz hajával

Egy aggastyánnak: »Jes, ne félj fiam,

»Fővess lakomba, szivesen fogadlak.«

Az ifju nézi, még leveg a léradt

Kebel, a borzalom még látszik arján.

De inn az ösznek kegyteli szeméből

Oly fény sugar lövell, minő vezérté

Ajó apának könnyel telt szeméből.

Éz vonzza őt, az ifju közelit,

Az agg ölelve beviszi a házba,
 Nagy asztalon itt könyvek halmarca,
 Teker vidám falak tég polcraim
 Köröskörül csak könyvek mindenütt.
 Kézem fogja a jóreg az ifjat:
 »Tudom fiám,« szölt, »ismerem okát
 »A rémsülésnek, mely megrendite:
 »Egy agg, hozám hasonló, állt utadba,
 »Midőn megérkezél a nagy szibajhoz,
 »Mit ő világszavarnak monda nemde?
 »Tötét heblének zordon ejjelet
 »Elődbe tarta, s inte, hogy kövessed?

»En őt jól ismerém, együtt jövének
 »Mi is korodban ép aron az uton,
 »Melyen te jártál, e szörény szobában
 »Együtt töltök el éjünk nappalunk,
 »Buzárhodánk, amig fejünk megöszült.
 »En itt maradtam, ő-tudod hová ment.
 »Most jó barátom vendégem vagy itt,
 »Magammal hivlak én is: im fiám
 »Kutasd e könyveket, egész világ
 »Bennök foglaltatik, munkáj, teremts!
 »Figyelj szavamra, munkád nagy leszen:
 »Egy titka van a két öreg sorsának,

»De két utat rejt: egyik elvezet,
 »Hol én vagyok, a másik arra visz,
 »Amerre láttad társamat haladni.
 »Reád is e két út egyike vár,
 »A választás tied; keresd a tilkot,
 »Iha megtaláltad mondd el majd nekem,
 »Haládomnál leszek. Az ég veled.
 Elment az agg; az ifjú néz utána,
 Magára hagyva szörnyű ámulatban.
 - Isodás öreg! multamba lát s jövőmnek
 - Titlári segét sejtélyes szavával.
 - Mit kezdjek ez iránytalan homályban!

- E két ut ah a két ősz utja, - sorsa!
 - Kutasd e könyveket - így szólta ő.
 - E könyvek adnak kulcsot a titokhoz?
 - Munkára hát! kiált az ifjú fel.
 Egy új világ, nem sejtett bájjal,
 Tárul előtte minden újrnap kelten:
 Füsttábor állnak im a csillagok
 Füstös - földön rikus homály előtt,
 Az ész hatalma még a föld alá is
 Világot áraszt! - Minden fejtve van!
 Örömmel, irbixottan szól az ifjú:
 - Megfejttem a talányt én! - sikra szállok

- Bölsek hadával, megvetem a „vulgus”-t,
 - Magasba látni ezt nem illeti!
 - Haha öreg! talányod mily szegény
 - Megfejtü nekem, parnass-on ki járok!
 - Múltamba nézni ki tanítta meg?
 - Törvénbe látni ki adott hatalmat?
 - Tudomány! e munder, - e kívül
 - Nincsen erő a csillagok honán túl,
 - És nincs erő a föld határai közt!
 - Fel hát silány vizsgálomra mesteremhez.
 - Tü látom én tanítványom leend még.
 - Hol is lelem? »családommal leszek.«

- Csálád! - mi szép mű ama porlepett könyv
 - A polcz alatt, mag a család, kebléből
 - Az állam nő fel, s terjed el világgá....."
 Mélán az ifju, hosszan eltűnődik. --
 Im ijjedésnek pirja futja arcát:
 A fény sugar előtte feltűnik,
 Mely utjain vezérle oly hűven,
 Most tiszta fényivel intőn ragyog:
 A mindenségnek mely buvár latában
 Az ifju róla megfeledkezett. --
 Tört és időt, a lét két állagát,
 Betölt az ismeret, mit összegyűjté;

Egy írt betöltni mindez még se képes,
 S álléni nem tud egy időn, mely eljött. --
 Busa sohajt, eszt s rivét nyomasztó
 Gondok borítják, majd szől keserűs:
 - Im annyi éves küzdelem - hiába!

Honoly nyugodtsággal az ősrnek arán
 Midőn az ifju beköszönt megtörtén.
 - Atyám! - kiálta - nem tudom a titkot,
 - Bár állanultam minden könyvedet,
 Világtudásban nyugtot nem lelek,
 - Mert nem találtam benne - szerelmet én
 - Enélkül, ércem, ember nem vagyok,

- Így nincs helyem az emberek között!
 - Megyek az útra, mely vitt magával
 - Ősz társad, - ah rideg, de bék' adó!
 - Az ég veled atyám! élj boldogul! -
 »S riverrre jöjj fiám! kiált az agg,
 Titkára karjait, »ez a titok!
 »Megtudtad akkor, a midőn beteltél
 »A tudományrak minden részivel;
 »Utad nem az lesz, merre társam indult,
 »Mert ő a szivről csak ennyit tanult:
 »A sziv a központ, melyből szétmegyer.
 »A vér a testnek minden rétegébe.

»De hogy e vir az embert teszi ki,
 »A kit az Ur szeretni alkotta:
 »Ezt nem sugallta neki semmi szózat,
 »Mert nincs a könyvben, - itt van a kebelben.
 »Mely vissza bötren a világra varba,
 »Most sivea is van, - ott társat találsz,
 »Ki nyugtot ad majd: szüdnék hív szerelemet.
 »Ez egy tanácsom ám még megfogadd:
 »Gondod legyen rá: szív sugallja-é,
 »Vagy csak szemed: ez az, akit keresem.
 »Legáldodalak, légy boldog útdon!«
 A fény sugar inté ragyogva újból

Maga után az ifjat, ez követte.
 A tőrre vissrajött; járt kelt soká ott
 Fáradatlanul és - hasztalan,
 De nem süggedt. Im most elérkezik
 Egy kis csoporthoz, s lépteit a látvány
 Aföldbe szegri, mely élje tárul:
 Egy angyalarczu lánykát körefognak
 Örmremegve, kéjtől ittasan,
 Egyéltés férfiu s hü éltepárjai
 Nehány fiu s leányka fut körül,
 Tük váltakozva simulnak a lányhoz
 Svorsengve kérdik: „Lerke kit szeretod?”

Viráglugas felé haladnak így,
 Mit a kelő nap hirt sugárral be,
 S borítja diófenyűvel az arcukat.
 Varázsütötter im megáll a lányka,
 A bámulattól percre szótalan,
 Aztán szeméből édes könnyek árja
 Éred, zokogva dől a nő keblére,
 Ki néma kéjben a lugas felé
 Mutat örömtől reszkető kezével:
 Diszelnének itt tavasz szülöttiből
 Felőbe fonva, mint egy diadém,
 - A szeretet adója - e szavak:

"Légy üdvözölve angyala e háznak,
 Szülőid és testvérid így fogadnak,
 Vedd szívesen - nevednek innepén."
 Az ifju ámul, keble fenn dobog,
 Eddig nem ismert édes élvben uszik,
 Mely elfeledtet minden szenvedést,
 Szíjához ér a vágy, repes a lélek,
 Im testet ölt a kép, mit álomban
 Látott lebegni sферák karja közt,
 Remeg az ajk a hévtől, míg az érzet
 A szív igaz való hangján kutör:
 - Légy üdvözölve égi tünemény!

- Téged kereslek, érted járok én
 - Világszavak hullámai vesze közt!
 - Oh adj helyet szeretteid körében,
 - Tekints szemembe, szívemig le mélyen,
 - Végig társadul az élet utain,
 - Az ég tanur: szeretői foglak én! ---
 - Ite jó kalauzom, vedd inn hálá szómat:
 - Kedvelteimtől veled indulék el,
 - Te átvesszel mind a veszekert:
 - Türet előled, kit fényed vakított,
 - Horrad simult, ki megismert, miként én;
 - Fényed vezérelt inn e lény körébe,

- Mert szeretet vagy, ez dicső neved!
 - Bűvös körökben égi üdv lakik:
 - Téged követlek végleg helleltig! -
-